

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دانشکده پزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجه ی دکترای حرفه ای در رشته ی پزشکی عمومی

عنوان:

بررسی اختلالات روان در رانندگان با خطاهای رانندگی مرگبار

نگارش:

بهزاد محمدزاده

اساتید راهنما:

دکترآنیثا آذرکلاه

دکتر فریبا صادقی موحد

اساتید مشاور:

دکتر مهیار ندرمحمدی

دکتر سعید صادقیه اهری

فروردین ماه ۱۴۰۱

شماره پایان نامه: ۰۱۰۳۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ

الرَّحِيمِ

تقدیم به

پدر و مادر و همسر

این سه تکیه گاه بزرگ زندگیم ، که هر چه دارم مدیون
همراهی و زحمات بی دریغ آنهاست.

اساتید ارجمندم

که همواره با چراغ علمشان روشنی بخش تاریکی جهل
بوده اند

سپاسگزاری

سپاس خدای را که سخنوران ، درستودن او بمانند و شمارندگان ، شمردن نعمت های او ندانند و کوشندگان ، حق او را گزاردن نتوانند . اکنون که باید آغازی بر یک پایان بنگارم ، بر خود لازم می دانم که از استادان عزیزم به خاطر راهنماییهای ارزشمند نهایت تشکر و قدردانی را نمایم.

فهرست مطالب

عنوان

چکیده	۱
فصل اول	۳
۱-۱ اهمیت موضوع و انگیزه ی تحقیق	۴
۲-۱ اهداف و فرضیات طرح	۵
۱-۲-۱ هدف کلی طرح	۵
۱-۲-۲ اهداف اختصاصی طرح	۵
۳-۲-۱ اهداف کاربردی	۶
۴-۲-۱ فرضیات یا سؤالات تحقیق	۶
۳-۱ تعریف واژه‌های اختصاصی	۶
فصل دوم	۸
۲-۱ مبانی نظری	۹
۲-۱-۱ مقدمه	۹
۲-۱-۲ رفتارهای پرخطر	۱۳
۲-۱-۳ مدل نظری تحلیل رفتارهای پرخطر رانندگی	۱۴
۲-۱-۴ عوامل روانی مؤثر بر رانندگی پرخطر	۱۵
۲-۱-۵ نگرش به رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی	۱۷
۲-۱-۶ نظریه ساختاری فرصت، فقر و قانون‌گریزی	۱۷
۲-۱-۷ قانون‌گریزی در نظریه بوم شناختی	۱۸
۲-۱-۸ تئوری بی سازمانی اجتماعی	۱۹
۲-۱-۹ تئوری سلامت روان	۲۰

۲-۲	مطالعات پیشین	۲۱
فصل سوم:		
۳-۱	نوع مطالعه	۲۴
۲-۳	جامعه آماری و روش نمونه گیری	۲۵
۳-۳	روش جمع آوری اطلاعات	۲۵
۴-۳	روش تجزیه و تحلیل داده ها و بررسی آماری	۲۶
۵-۳	ملاحظات اخلاقی	۲۶
۶-۳	متغیر های مطالعه	۲۷
فصل چهارم :		
۱-۴	اطلاعات دموگرافیک و جسمانی شرکت کنندگان	۳۰
۲-۴	اطلاعات اختلالات روان در شرکت کنندگان	۴۲
فصل پنجم:		
۱-۵	بحث	۵۲
۲-۵	محدودیت مطالعه	۵۶
۳-۵	نتیجه گیری	۵۷
۴-۵	پیشنهادات	۵۸
۵-۵	ترجمان دانش	۵۹
منابع		
۶۰		

فهرست جداول، اشکال و نمودارها

- نمودار ۱-۲: دیاگرام علی رفتارهای پرخطر و مرگبار رانندگی ۱۵
- جدول ۱-۳: متغیرهای به کار رفته در این پژوهش ۲۷
- جدول ۱-۴: مشخصات دموگرافیک و سابقه ی بیماری های جسمانی در شرکت کنندگان مطالعه ۳۱
- نمودار ۱-۴: تعداد رانندگان شرکت کننده در دو گروه به تفکیک جنسیت ۳۴
- نمودار ۲-۴: تعداد رانندگان شرکت کننده در دو گروه به تفکیک شغل ۳۵
- نمودار ۳-۴: تعداد رانندگان شرکت کننده در دو گروه به تفکیک تحصیلات ۳۶
- نمودار ۴-۴: تعداد رانندگان شرکت کننده در دو گروه به تفکیک داشتن سابقه ی بیماری قلبی ۳۷
- نمودار ۵-۴: تعداد رانندگان شرکت کننده در دو گروه به تفکیک داشتن سابقه ی بیماری ریوی ۳۸
- نمودار ۶-۴: تعداد رانندگان شرکت کننده در دو گروه به تفکیک داشتن سابقه ی بیماری کلیوی ۳۹
- نمودار ۷-۴: تعداد رانندگان شرکت کننده در دو گروه به تفکیک داشتن سابقه ی بیماری کبدی ۴۰
- نمودار ۸-۴: تعداد رانندگان شرکت کننده در دو گروه به تفکیک داشتن سابقه ی دیابت ۴۱
- نمودار ۹-۴: تعداد رانندگان شرکت کننده در دو گروه به تفکیک داشتن سابقه ی پرفشاری خون ۴۲
- جدول ۲-۴: گزارش شرح حال و سابقه ی بیماری های مرتبط با اعصاب و روان در شرکت کنندگان دو گروه ۴۴
- نمودار ۱۰-۴: تعداد سو مصرف کنندگان مواد در رانندگان دو گروه ۴۶
- نمودار ۱۱-۴: سابقه ی مصرف داروهای روانپزشکی در رانندگان دو گروه ۴۷
- نمودار ۱۲-۴: سابقه ی حادثه ی ناگوار اخیر در رانندگان دو گروه ۴۸
- نمودار ۱۳-۴: اختلالات روان (اختلالات محور ۱ در DSM-4) در رانندگان دو گروه ۴۹
- نمودار ۱۳-۴: اختلالات شخصیت (اختلالات محور ۲ در DSM-4) در رانندگان دو گروه ۵۰

فهرست اختصارات و کلمات کلیدی:

DUI: Driving Under the Influence

DSM: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

FMVA: Fatal Motor Vehicle Accidents

SCL-90-R: Symptom Checklist-90-R

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

SSRI: Selective serotonin reuptake inhibitors

بررسی اختلالات روان در رانندگان با خطاهای رانندگی مرگبار

چکیده

زمینه: بیماری های روانپزشکی با احتمال تاثیرگذاری در سلامت رانندگان و تصادف های منجر به فوت مطرح بوده است. مطالعات پیشین در این مورد امکان وجود ارتباط بین اختلالات افسردگی و اسکیزوفرنی را با عملکرد مختل حین رانندگی بیان نموده اند.

هدف: هدف از انجام این مطالعه، بررسی اختلالات روان در رانندگان با خطاهای رانندگی مرگبار بود.

مواد و روش کار: در این مطالعه ی مورد-شاهدی رانندگان انواع وسایل نقلیه که دچار تصادفات مرگبار شهری و برون شهری گردیده اند با معرفی پلیس راهور استان اردبیل شناسایی شدند و با داشتن رضایت کتبی مورد مصاحبه ی روانپزشکی قرار گرفتند.

نتایج: تعداد ۲۰۰ نفر از رانندگان در دو گروه صدتایی در این مطالعه شرکت نمودند. در گروه رانندگان با خطاهای رانندگی مرگبار ۵۷ مرد (۵۷ درصد) و ۴۳ زن (۴۳ درصد) و در گروه رانندگان بدون خطا ۶۵ مرد (۶۵ درصد) و ۳۵ زن (۳۵ درصد) حضور داشتند ($P=0/155$). متوسط سن رانندگان با خطاهای رانندگی مرگبار $35/65 \pm 6/62$ سال و متوسط سن رانندگان بدون خطا $35/56 \pm 6/31$ سال بود ($P=0/822$). در بین رانندگان با خطاهای رانندگی مرگبار ۶۶ نفر (۶۶ درصد) شاغل و ۳۴ نفر (۳۴ درصد) بیکار وجود داشت، هم چنین در بین رانندگان بدون خطا ۶۹ نفر (۶۹ درصد) شاغل، ۳۰ نفر (۳۰ درصد) بیکار و ۱ نفر (۱ درصد) بازنشسته وجود داشت ($P=0/518$). در رانندگان با خطاهای رانندگی مرگبار از نظر تحصیلات ۱۷ مورد (۱۷ درصد) زیردیپلم، ۳۹ مورد (۳۹ درصد) دیپلم، ۹ مورد (۹ درصد) فوق دیپلم و ۳۵ مورد (۳۵ درصد)

تحصیلات دانشگاهی داشتند. در بین رانندگان بدون خطا ۱۰ مورد (۱۰ درصد) زیردیپلم، ۳۳ مورد (۳۳ درصد) دیپلم، ۲۰ مورد (۲۰ درصد) فوق دیپلم و ۳۷ مورد (۳۷ درصد) تحصیلات دانشگاهی داشتند ($P=0/088$). از نظرتعداد افراد سومصرف کننده ی مواد در دو گروه تفاوت معنی داری وجود نداشت ($P=0/253$). تعداد افرادی که داروهای روانپزشکی مصرف می کردند در گروه مورد مطالعه بیشتر از گروه کنترل بود؛ در گروه رانندگان با خطاهای رانندگی مرگبار ۷ مورد (۷ درصد) و در گروه رانندگان بدون خطا در ۱ مورد (۱ درصد) مصرف داروهای روانپزشکی گزارش گردید ($P=0/032$). از نظر سابقه ی حوادث ناگوار اخیر (فوت عزیز، ورشکستگی مالی و طلاق و ...) تفاوتی بین دو گروه مشاهده نگردید ($P=0/334$). تعداد افرادی که اختلالات روان داشتند در گروه رانندگان با خطاهای رانندگی مرگبار به طور معنی داری بیشتر از گروه رانندگان بدون خطا بود ($P=0/041$).

نتیجه گیری: مصرف داروهای روانپزشکی و اختلالات روان در گروه رانندگان با خطاهای رانندگی مرگبار به طور معنی داری بیشتر از گروه رانندگان بدون خطا بود، پیشنهاد می شود انجام مطالعات کوهورت جهت بررسی دقیق تر و تبیین بهتر ابعاد موضوع انجام شود.

کلمات کلیدی : تصادفات رانندگی، سلامت روان ، اختلالات شخصیت